

Welkom in mijn chaos

Jilke Tanis

Welkom in mijn chaos

Kiezen voor gastvrijheid

Buijten & Schipperheijn *Motief*
Amsterdam

Micha Nederland gelooft dat juist christenen de opdracht hebben gekregen om te streven naar gerechtigheid, en hierin voorop zouden moeten lopen. Daarom brengen wij de kerk in Nederland in beweging, geïnspireerd vanuit de bekende Bijbeltekst Micha 6:8: 'Er is jou, mens, gezegd wat goed is, je weet wat de HEER van je wil: niets anders dan recht te doen, trouw te betrachten en nederig de weg te gaan van je God'.

Welkom in mijn chaos maakt deel uit van de Micha-boekenreeks. De Micha-boekenreeks is een samenwerking tussen Micha Nederland en uitgeverij Buijten & Schipperheijn. Samen brengen we nieuwe boeken of boekvertalingen uit die:

- christenen raken, prikkelen en motiveren om een rechtvaardige leefstijl te ontwikkelen;
- meer diepgang brengen rondom sociale en ecologische gerechtigheidsthema's;
- bijdragen aan de doelstellingen van Micha Nederland en haar partnernetwerk.

De Micha-boekenredactie bestaat uit Geert Jan van Dijk, Jilke Tanis, Lysanne van de Kamp (Micha Nederland), Marcel Catsburg, Merijn Wijma (uitgeverij Buijten & Schipperheijn), Nathalie Nede, Rosalie Schoemaker.

ISBN: 978-94-6369-330-1

© 2025 Buijten & Schipperheijn *Motief*, Amsterdam

Bij het citeren van Bijbelteksten kiest de auteur uit de vertaling die in het desbetreffende citaat haar bedoeling het beste weergeeft.

Behoudens uitzonderingen krachtens de Auteurswet van 1912 mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen of openbaar gemaakt, op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers. Voor het maken van kopieën uit deze uitgave, ook voor zover toegestaan door de Auteurswet, zijn vergoedingen verschuldigd. Voor betaling van vergoedingen en voor toestemming voor het overnemen van gedeelten in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken wende men zich tot de uitgevers. Tekst- en datamining van (delen van) deze uitgave is uitdrukkelijk niet toegestaan.

Vormgeving cover: Marcel Flier (beeld: Firefly)

Vormgeving binnenwerk: Andries Mol

Inhoud

Proloog	9
Woord vooraf	11
1. Gastvrijheid is niet wat je denkt dat het is	16
2. De theologie van de open deur	25
3. De vreemdeling in huis nemen	31
4. Een koekje bij de koffie	39
5. De drempel over	48
6. Het ongemak en de grenzen	55
7. Omgaan met gasten uit een andere cultuur	64
8. Zelf gast durven zijn <i>De kunst van het ontvangen</i>	71
9. God als gastheer <i>Het ultieme feestmaal</i>	75
Epiloog (en hoe nu verder)	79
Bijlage I - 30 dagen-challenge: word gastvrijer	83
Bijlage II - Een gast in huis nemen; mag dat zomaar?	86
Noten	91

‘En Jezus zei tegen hen: Wie van u zal een vriend hebben en midden in de nacht naar hem toe gaan en tegen hem zeggen: Vriend, leen mij drie broden, want een vriend van mij is van een reis bij mij gekomen en ik heb niets om hem voor te zetten.

En die ander zou dan van binnen uit antwoorden en zeggen: Val mij niet lastig; de deur is al gesloten en mijn kinderen zijn bij mij in de slaapkamer; ik kan niet opstaan om u iets te geven.

Ik zeg u: al zou hij niet opstaan en hem iets geven omdat hij zijn vriend is, dan zal hij toch om zijn onbeschaamd aandringen opstaan en hem geven zoveel hij nodig heeft.’

Lucas 11:5-8 (HSV)

Proloog

De deurbel.

Ik schrik me wezenloos en zit direct rechtop in mijn bed. Met mijn rechterhand zoek ik verdwaasd naar mijn telefoon op het matras naast me.

Half zes.

Wie belt er om half zes aan? Ben ik iets vergeten? Een noodgeval?

Slaapdronken open ik het slaapkamerraam en met een warrig hoofd kijk ik naar beneden.

Twee jongens, een jaar of twintig, allebei strak in het pak.

‘Goeiemorgen! Mevrouw, onze telefoon is leeg en we hebben geen oplader. Mogen we die van u even lenen?’

Even voel ik twijfel. Maar dan glimlach ik. Tuurlijk jongens, één minuut. Deur open, gasten naar binnen, theetje erbij. Aan de keukentafel raken we in een geanimeerd gesprek over God en het leven. Wat een nacht. Om nooit te vergeten!

Zo had het kunnen gaan.

Ja toch? Had gekund.

Maar niet hier. Want terwijl ik in de verwachtingsvolle ogen onder me kijk, voel ik kwaadheid opborrelen. Mattias is voor werk al een aantal dagen in Brazilië en ik kan elke minuut slaap gebruiken.

Rahel van twee heeft me die nacht al een paar keer gewekt en Eden staat gegarandeerd voor zevenen alweer aan m'n bed. Ik ben, zacht uitgedrukt, nogal moe en vrij geïrriteerd.

‘Zijn jullie helemaal gek geworden?!’, roep ik ietwat hysterisch door het venster. ‘Het is half zes. Ga slapen!’

Terwijl ik theatraal mijn raam weer sluit, zie ik nog net hoe de jongens lichtelijk bedremmeld naar boven kijken. Een van hen stamelt nog een sorry voor hij samen met z'n kameraad weer in de nacht verdwijnt.

Voor ik, nog scheldend, onder de deken verdwijn, overvalt me toch een lichte twijfel. Vergeet de gastvrijheid niet, staat er in Hebreeën, want zo hebben sommigen zonder het te weten engelen ontvangen.

Aan elke engel die dit leest: ik beloof van harte beterschap. Echt waar, u bent zeer welkom.

Alleen dan wel op een wat christelijker tijdstip a.u.b.

Woord vooraf

Als je mij op straat zou tegenkomen, een pistool tegen het hoofd zou zetten en me zou vragen wat mijn laatste advies aan de mensheid zou zijn, dan zou ik antwoorden: ‘Wees gastvrij.’

Oké, ik geef toe, ik zou misschien allereerst ietwat verbaasd zijn als iemand met een vuurwapen me zoiets zou vragen en er bestaat een kans dat die oneliner me niet te binnen zou schieten als mijn instinct m’n brein overneemt. Zou ik het moment vervolgens overleven, dan zou ik wellicht ook balen dat ik niet zoiets als ‘volg Jezus’ of ‘sticht wereldvrede’ zei.

Maar toch.

Ik geloof heilig in gastvrijheid als antwoord op polarisatie, eenzaamheid, wantrouwen en alles wat het leven saai en eenkleurig maakt. In een wereld waarin mensen zich steeds meer in hun veilige bubbels terugtrekken is de Bijbelse oproep om de deuren te openen voor onze naasten urgent.

Dit boek is een bemoediging voor iedereen die diep vanbinnen wel meer verbinding met anderen zou willen ervaren, maar die ook moe is, een overvolle agenda heeft, gastvrijheid best spannend vindt, of gewoon geen idee heeft waar te beginnen.

Ik hoop echt dat je door dit boek net zo enthousiast wordt over de talloze mooie effecten van gastvrijheid als ik dat ben.

Het is écht leuk om je deuren te openen voor het onbekende.

Een paar dingen die je moet weten:

1. Dit is geen boek voor perfecte mensen. Ik schrijf niet als expert, maar als enthousiasteling.
2. Ik ga je niet leren hoe je ervoor zorgt dat je huis altijd op orde is om gasten te ontvangen. Sterker nog, tips hiervoor worden door mij enthousiast en dankbaar in ontvangst genomen.
3. Dit boek is een pleidooi voor een levenshouding. Gastvrij zijn is niet in de eerste plaats iets wat je doet, maar wat je bént.

Mijn eigen verhaal

Toen ik vorig jaar de Sprekers Academy van Lume volgde en Paulien Vervoorn ons leerde hoe je gestructureerd en schematisch een preek schrijft, wist ik al vrij snel dat ik een talk wilde maken over het thema gastvrijheid. En dus dook ik de Studiebijbel in. Want wat zegt God over gastvrij zijn? Wat zijn inspirerende voorbeelden en wat wordt er nou eigenlijk gezegd over het ontvangen van vreemdelingen?

Waar ik op dat moment wél bekend mee was, was het euforische effect dat gastvrijheid op een gast kan hebben. Dat had ik zelf tientallen keren ervaren.

Zonder ook maar een seconde te aarzelen, openden talloze mensen de afgelopen jaren tijdens mijn reizen hun deur voor me, alsof ik een familielid uit een ver land was. Zonder te weten hoelang ik zou blijven hangen en of ik weer zou vertrekken. Zonder te weten of ik snurkte of rare gewoontes had. Zonder mijn achtergrond, mijn familie en mijn vrienden te kennen.

Neem Pan Hsu, een lokale collega die ik tijdens een van mijn reizen naar Myanmar leerde kennen. Pan Hsu kende mij net een aantal dagen toen ze me voorstelde om een nachtje bij haar ouders te gaan slapen. Er zou dat weekend een lokaal festival zijn in het dorp waar ze opgroeide en Pan Hsu kon niet wachten om me de lekkerste lokale snacks te laten proeven. Ik was voor ZOA naar Myanmar gereisd om vluchtelingenkampen te bezoeken waar Ro-

hingya verbleven, een volk dat rond die tijd regelmatig in het nieuws kwam vanwege extreme vervolging en uitsluiting. Het was een week vol heftige verhalen – eerlijk gezegd klonk een lokaal festival me als muziek in de oren.

Enthousiast reden Pan Hsu en ik die vrijdagmiddag naar een dorpje ergens op het platteland van Myanmar, waar we hartelijk verwelkomd werden door een aantal familieleden. Het huis van Pan Hsu's ouders was klein en bestond uit een woonkamer, met daarin een aantal plastic stoelen aan een tafel die vol stond met heerlijk lokaal eten, en een eerste verdieping met twee kamers. In een van de slaapkamers stond een met lampjes en tierelantijntjes versierd altaar voor de huisgeest die deze boeddhistische familie liever te vriend hield.

Als gast sliep ik die nacht in een soort bijkeuken. Een matras was er niet, een badkamer evenmin en toen ik de volgende dag, enigszins gebroken, wakker werd, waste ik me volgens lokaal gebruik met een zeepblokje bij de regenton in de achtertuin. Pan Hsu's moeder maakte een heerlijk ontbijt, waarna wij weer vertrokken. Heel vanzelfsprekend allemaal.

En zo zijn er tientallen verhalen. Elke keer als ik in m'n eentje voor werk naar een ver land reisde, openden mensen gastvrij hun deuren en deelden ze de lekkerste maaltijden. Dat we elkaars naam amper kenden en wisten dat ons contact eenmalig was, maakte niet uit: juist de anonimiteit zorgde voor mooie en eerlijke gesprekken.

Mijn ervaringen, en later onze ervaringen, toen ik met Mattias trouwde, zorgden ervoor dat we zelf ook geïnspireerd werden onze deur te openen. In de loop der jaren hadden we heel wat vreemdelingen over de vloer. Sommigen voor slechts een maaltijd, anderen bleven een paar maanden slapen. Soms werden we dol op iemand, hartje Kheegan uit Zuid-Afrika, en soms werden we horendol – zoals van die Japanner op doorreis die buikgriep kreeg maar zijn braaksel gewoon daar liet liggen waar het er toevallig uitkwam. Ja inderdaad, ieuwwww jakkiedakkie smerig.

Maar bovenal leerden we veel lessen. Want waar wij vooral uit avontuur en misschien wel wat verveling onze deur openden, begon God ons uit te dagen. Ik leerde mijn ongeduld op een nieuwe manier kennen toen gasten hun zooi lieten slingeren en ik over schoenen van een ander struikelde. En ik merkte dat ik helemaal niet zo flexibel was toen we drie maanden een meisje in huis hadden dat úiterst traag bleek en me op de meest onmogelijke momenten nodig had. Sommige vreemdelingen bleken een spiegel waar ik helemaal niet graag in keek. En juist daar waar de uiterste grenzen van mijn naastenliefde opgerekt en getest werden, zag ik soms ineens hoeveel geduld God eigenlijk met mij heeft. Dat Hij liefheeft ondanks de chaos die ik van mijn leven maak. En dat ook nog eens onvoorwaardelijk: het is niet anders dan ongelooflijk.

Dit boek neemt je mee langs de Bijbelse basis, angsten en belemmeringen, inspirerende verhalen, praktische ideeën en eerlijke mislukkingen.

Gastvrijheid, in welke vorm dan ook, is de sleutel naar het hart van een ander.

En het allermooiste?

Gastvrij zijn kan gewoon iedereen. Daarvoor hoeft je geen groot huis te hebben, je hoeft er al helemaal niet lekker voor te kunnen koken en je hoeft er geen speciale talenten voor te hebben. Hooguit een beetje lef en een voordeur die open kan.

In een wereld die steeds kouder en geslotener lijkt te worden, kunnen open huizen het verschil maken.

Laat die verandering bij ons beginnen.

De grootste beer
op deze weg
is je eigen angst

Gastvrijheid is niet wat je denkt dat het is

Het was januari, een paar dagen voor in Egypte de Arabische lente zou uitbreken, en vriendin Aliene en ik maakten de reis van ons leven. Ergens in Jordanië raakten we aan de praat met twee jongens die ons vertelden hoe ze op de berg Sinaï in Egypte (dat is die berg waar Mozes God ontmoette en de wet ontving) bij bedoeïenen geslapen hadden die daar dekens en warme dranken verkochten aan toeristen die speciaal naar boven klommen om de eerste zonnestralen op te vangen. De Sinaï-woestijn was, anders dan nu en in de jaren na ons bezoek, nog veilig genoeg voor toeristen. We hoefden alleen maar naar Mohammed (of Ali, ik weet het niet meer) te vragen en we zouden gratis kunnen overnachten op de berg. En dus reisden Aliene en ik de grens over om door een taxi onder aan de berg afgezet te worden. Anders dan de hele toeristische stoet die de volgende nacht naar boven zou klimmen, sloegen wij op gevoel ergens rechtsaf en namen een wat rotsachtige weg naar de top. De route was adembenemend en voerde langs een klooster waar het brandend braambos zou hebben gestaan.

Boven op de berg aangekomen gingen we naar de kleine houten hut waarvan de twee jongens hadden gezegd dat we daar moesten zijn, waarna we naar Mohammed vroegen. En jawel: de bedoeïenen

verwelkomden ons net zo hartelijk als voorspeld. Die avond aten we met z'n allen met een lepel uit dezelfde pan en lachten we besmuikt om de grappen van de bedoeïenen. Hoewel we de cultuur natuurlijk wel een beetje kenden en ook wel wisten dat die mannen ons maar rare snuiters zouden vinden, merkten we dat de sfeer langzaam maar zeker wat losser werd en na een tijdje konden we uitgebreid de culturele verschillen tussen bedoeïenen en Nederlanders bespreken. Die nacht sliepen we heerlijk onder een dekentje in die hut en zagen we niet alleen tientallen toeristen naar boven komen, maar vooral ook een van de mooiste zonsopgangen die je kunt bedenken. Een paar uur later liepen we met een grote glimlach de berg weer af. Sommigen zouden het roekeloos noemen, wij noemden het avontuur met een grote A.

Terugblikkend op onze overnachting op die heilige berg, is het vooral de vanzelfsprekende gastvrijheid van de bedoeïenen die Aliene en mij daar omverblies. Toen wij daar bij die hut aanklopten en de namen van de toeristen noemden die zij kenden, zwaaide de deur wijd open en waren we welkom.

Het staat in schril contrast met hoe buitenlanders zich hier in Nederland vaak verwelkomd voelen. In internationale rankings geldt Nederland vaak als welvarend, georganiseerd en tolerant. Toch blijkt uit onderzoek iets anders als het gaat om de ontvangst van vreemdelingen. Volgens het Sociaal en Cultureel Planbureau (2022) vinden veel migranten dat Nederland geen gastvrij land is.¹ Ook internationale studenten keren vaak na jaren terug naar huis zonder ooit bij een Nederlands gezin te zijn uitgenodigd.

Het verschil met de hartelijkheid waarmee andere culturen vreemdelingen verwelkomen, wringt. Hoe kan het dat wij, met al onze rijkdom en ruimte, zoveel moeite hebben om onze deur te openen?

Wellicht zijn we te druk en te bezet. Maar misschien komt dat ook door de verwachtingen die we hebben van onze eigen gastvrijheid, en de beelden die we ons daarbij voorstellen. Gastvrijheid, dat is die perfect gedekte lange houten dinertafel met verse bloemen, zoals afgebeeld in een interieurmagazine. Een ontspannen gezin dat samen lacht en nergens rondslingerende schoenen heeft liggen.

Laatst sprak ik met een vriendin die vertelde dat ze bepaalde mensen niet bij haar thuis uitnodigt als haar huis niet *pico bello* op orde is. Best logisch: vaak denken we dat we pas gastvrij kunnen zijn als we in staat zijn een gastvrouw te zijn die we zelf graag zouden ontmoeten, met een huis waar we zelf van dromen. Dus is het logisch dat je wacht tot je huis schoon is, je kinderen nooit meer een slecht humeur hebben en je koekvoorraad een keer niet opgegeten is door je huisgenoten.

Maar wat als die voorwaarden die we aan gastvrijheid stellen onzin zijn?

Toen wij vroeger als gezin aan tafel aanschoven, gebeurde het weleens dat een van de familieleden nog ergens vastzat in een file of een eindeloze vergadering. 'Geen probleem', riep m'n moeder dan gekscherend, 'dan hebben we nog plek voor Elia.' Die gedachte kwam, dat wist ik toen nog niet, uit de Joodse traditie.² Tijdens de sedermaaltijd houden sommige Joden elk jaar een stoel aan tafel leeg. De profeet Elia verdween in het Bijbelverhaal immers zomaar en zou elk moment weer kunnen opduiken.

Ik vind het een mooi symbool, die lege stoel. Misschien is dat wel de kern van wat gastvrijheid is. De bereidheid om altijd rekening te houden met een vreemdeling die aan zou kunnen kloppen. De houding bereid te zijn voor onverwachte ontmoetingen en wijzigingen in je agenda, omdat er mensen op je pad komen voor wie jij iets kunt betekenen.

Een gesprekje laatst op straat bevestigde dit weer eens.

In de kerk raakte mijn vriendin Sanne in gesprek met een vrouw uit Afrika, die een ticket naar Canada beloofd was om daar geld te verdienen. In plaats daarvan werd ze in Nederland achtergelaten, maakte heftige dingen mee en belandde uiteindelijk als slachtoffer van mensenhandel in een vrouwenopvang. Als ze niet al te terneer- geslagen was, probeerde de vrouw, Mercy, op zondagochtend naar de kerk te gaan om daar God te aanbidden.

Na een aantal weken kwam Mercy ineens niet meer naar de kerk. Sanne had haar al langer niet gezien en gesproken toen ze haar op een ochtend op straat zag lopen. Mijn vriendin remde abrupt af, parkeerde aan de kant van de weg en sprong uit haar auto om Mercy even te vragen hoe het met haar ging. Na een hartelijke knuffel en een kletspraatje, vervolgde ieder weer haar weg.

Een paar weken later kwam Mercy afscheid nemen; ze zou naar Ter Apel gestuurd worden om vanaf daar als asielzoeker te proberen een verblijfsvergunning te krijgen. Bij het afscheid was ook Juliet aanwezig, een andere Afrikaanse vrouw uit de vrouwenopvang. 'Weet je, Sanne', zei zij, 'weet je nog dat jij toen uit die auto sprong? Mercy heeft er nog dagen over gesproken hoe bijzonder zij het vond dat iemand haar had gezien en voor haar stopte! Ze kon dat echt niet geloven.'

Wat dit met gastvrijheid te maken heeft? Die houding van Sanne is precies dat wat ik bedoel met een open hart. Zo simpel kan het zijn. Gewoon even vriendelijk doen tegen iemand van wie je weet dat ze weinig mensen kent en wel wat vriendelijkheid kan gebruiken.

Gods boodschap over gastvrijheid is radicaal, maar laten we klein beginnen. Gewoon babystapjes zetten. Gastvrijheid is ook je glazenwasser een glas water geven, of een klusjesman in je huis een lekkere lunch aanbieden.

Het is een pakje ijsjes kopen op een warme dag en die tijdens je wandelingetje van de supermarkt naar huis aan mensen op straat uitdelen.